

АНАЛІТИЧНИЙ ДАЙДЖЕСТ

МІЖНАРОДНИЙ ІНСТИТУТ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ДІАСПОРОЮ

ЧОГО МОЖЕ НАВЧИТИ УКРАЇНЦІВ ШВЕЙЦАРСЬКИЙ РЕФЕРЕНДУМ 5 ЧЕРВНЯ 2016 р.?

Автор: Юрій Марусик

(мол. наук. співробітник)

Швейцарія – країна з унікальною політичною системою, де сформувались стійкі традиції прямої демократії. Активна участь населення у політиці є одним з ключових факторів само-відтворення своєрідної демократичної політичної культури населення.

5 червня у Швейцарії відбувся референдум, під час якого населення вирішувало п'ять питань, що стосуються різних сторін суспільного життя. Серед них найрезонанснішими були питання введення реформи роботи з шукачами притулку та безумовного базового доходу.

В умовах невіршеної міграційної кризи на континенті одним з найактуальніших питань, що вирішувались на референдумі, стала модернізація механізмів роботи з шукачами притулку. Пропозиція, винесена на референдум, полягає у прискоренні перевірки документів шукачів притулку. Оновлений механізм роботи з вимушеними мігрантами дає можливість прискорити як отримання офіційного статусу біженця, так і видворення тих, кому Швейцарія такого статусу не надала. Водночас депутати запропонували з самого початку надавати мігрантам право на безкоштовну юридичну підтримку.

За цей законопроект проголосували найбільші партії у парламенті. Але в вересні 2015 р. Швейцарська народна партія (SVP) поміняла власну позицію та домоглася винесення цього законопроект у референдум.

SVP – партія, що зазвичай стоїть на антиіммігрантських позиціях. Тому пришвидшення розгляду справ шукачів притулку, а отже й депортації тих, хто не отримав статусу біженця, співзвучно із вимогами «народників». В процесі агітації SVP не змогла довести обгрунтованість зміни своєї позиції та непотрібність реформи. Відчуття страху швейцарців перед збільшенням напливу біженців не завадило прийняти рішення про впровадження ефективнішого механізму роботи з ними. Тому виборці підтримали цей законопроект.

Та найбільше уваги не тільки у Швейцарії, а й за кордоном привернуло питання впровадження безумовного базового доходу (ББД). Під цією назвою розуміють кошти, які без умов виплачує уряд кожному громадянину, незалежно від того, працює він чи ні, і незалежно від наявності інших джерел доходу. Він замінює виплати соціального страхування і є достатньо високим, щоб покрити базові потреби людини (їжа, проживання і т.д.). ББД покликаний в умовах поступової роботизації економіки дати більшу свободу для професійної та творчої самореалізації кожній людині, яка уже не буде зв'язана з роботою, що приносить кошти для прожиття. Така система покликана підвищити шанси на знаходження свого місця в суспільстві і розкрити таланти кожної людини. Ще одна мета введення ББД – боротьба із

КОРИСНІ ЛІНКИ:

Basic income, in vitro babies and asylum reform
(*Swissinfo*)
<http://www.swissinfo.ch/eng/in-depth/vote-june-5--2016>

Філіпе Лі. Кому потрібен загальний базовий дохід?
(«*Commons*»)
<http://commons.com.ua/komu-potriben-zagalnij-bazovij-dohid/>

Опасаться ли потери своего рабочего места из-за роботов?
(«*Geektimes*»)
<https://geektimes.ru/company/robhunter/blog/251014/>

Swiss to vote on guaranteed income for all
(*The Local*)
<http://www.thelocal.ch/20160127/swiss-to-vote-on-guaranteed-income-for-all>

забюрократизованістю та корумпованістю соціальних програм сучасної держави.

Дискусія про такий радикальний підхід до соціального забезпечення населення триває уже десятиліттями, експерименти на рівні окремих населених пунктів чи груп населення проводили уряди Канади, США, Німеччини, Індії та інших країн. Проведених експериментів значно менше, ніж теоретичних підходів до реалізації подібних інновацій. Крім цього, подібні експерименти не показують, як відреагує економіка та суспільство на введення ББД в загальнонаціональному масштабі.

Особливістю того варіанту ББД, який запропонували швейцарцям, є його невизначеність. Активісти не сформулювали достатньо чітко, як саме мають працювати державні інститути, якщо виборці погодяться із цією ініціативою. Вони поставили загальне питання, чи варто створити у Швейцарії таку незвичайну соціально-економічну систему, а представницькі та виконавчі органи мали б реалізувати ідею на практиці в установленому законом порядку.

Орієнтовно сума ББД мала б становити не менше 2,5 тис. швейцарських франків (\$ 2447) на місяць. Невирішеною проблемою залишається фінансування ББД. Ці виплати мали б додатково фінансуватись за

рахунок підвищення податків та скорочення різноманітних соціальних програм, але активісти не провели точних розрахунків, які б викликали довіру населення. Водночас представники уряду наполягають на тому, що впровадження ББД залишається непосильним завданням навіть для високорозвиненої швейцарської економіки.

Також введення в дію подібних інновацій є досить ризикованою

«Швейцарці, обираючи між простими гаслами популістського характеру та поміркованістю, зробили це обдуманно, підходячи до своїх рішень реалістично та зважено»

справою, адже ніхто не може передбачити, як насправді будуть поводитись працівники та роботодавці в нових умовах і при відносно відкритих кордонах. Адаже в такій ситуації з'являється ризик відмови від роботи значної частини населення та перенесення виробництва в інші країни, де відсутнє додаткове податкове навантаження.

В результаті активісти ББД не змогли переконати більшість населення. Підтримали цю пропозицію лише 23,1% виборців, проти – 76,9% при явці 46,3%.

В інших трьох частинах референдуму виборці проголосували проти популістських

ініціатив, незважаючи на те, що, на перший погляд, вони обіцяли прості відповіді на складні виклики.

Таким чином, населення відкинуло недостатньо відтестовану популістську ідею, не знаючи, до чого вона призведе і як себе застрахувати в разі невдачі експерименту із безумовним базовим доходом. Адаже не існує жодного прикладу успішного введення в дію подібної моделі ББД в масштабі цілої самодостатньої країни. У випадку з питанням оптимізації роботи з шукачами притулку населення теж вибрало найпрагматичніший варіант, не піддавшись на непереконаливу позицію SVP, що відстоювала власні партійні інтереси на противагу загально-суспільним.

Ми бачимо яскравий приклад того, як населення, обираючи між простими гаслами популістського характеру та поміркованістю, робить це обдуманно, підходячи до своїх рішень реалістично та зважено. Громадяни погодились лише на найдетальніше розроблену пропозицію (щодо біженців) і не піддалися поширеним у всій Європі страхам. Швейцарський електорат дав приклад для наслідування та причину для роздумів над тим, як активна участь у вирішенні загальнодержавних питань втримує населення від прийняття відверто популістських і недостатньо продуманих рішень.

Аналітичний дайджест містить короткий огляд аналітичних записок, експертних оцінок, оприлюднених у ЗМІ, наукових публікацій та інших інформаційних джерел щодо проблем міграції

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»

Україна
79013 м. Львів
вул. С.Бандери 32Д
тел. +38 032 258 01 51
iiec@miok.lviv.ua